

Baruch Taub <baruchtaub120@gmail.com>

1. אמת ליעקב שמות פרשת כי תשא פרק לב פסוק א - טו.

קום עשה לנו אלהים גו' כי זה משה האיש גו' לא ידענו מה היה לו (א)

לכאורה הרי זה דבר מתמיה, שזה לא מכבר עמדו ואמרו כולם יחדו "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", ותיכף אומרים "קום עשה לנו אלקים?" וכבר ביארו הקדמונים כי כוונתם היתה ליצור מנהיג ומשפיע, עיין מש"כ הרמב"ן, אבל עדיין תמוה.

אבל באמת נראה דאין אנו יורדים לתוך מצבם. הגע בעצמך: עם גדול בן ששים רבוא אנשים מבן כל ועד בן ס' ועוד הרבה רבואות של נשים זקנים וטף, מחנה של שלשה מליון בני אדם, וכולם עומדים בלא שום משען לחם ומים במדבר וצמאון אשר אין בו מים, הלוא אר"ל [עירובין דף מ"א ע"ב]: דקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, וכל שכן בתנאים אלו - הלוא מצב איום הנהו, ומדוע נפלא זאת בעינינו שלא עמדו בנסיון שכזה בה בשעה שכל אחד ידע שהמן יורד עד השתא בזכותו של משה, וכשהראה להם השטן מטתו של משה מי יודע אם יהיה המן למחר ואין שום שיורי פת בעם כולו, ואין מקום בסמוך לשבור אוכל, והלא מצב הזה על כרחך יעבירם מדעת, וכל אחד מה ישיב לעולליו השואלים לחם ואין, ואי אפשר להמתין עד למחר בשעת סכנה זו, ולפיכך הוכרחו ליצור ממלא מקום משה. ולפיכך כשאמר להם חור להמתין עד למחר הרגוהו, וכן כשאמר אהרן פרקו נזמי הזהב, התפרקו תיכף ונתנו, כי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ודו"ק 16

ונמצא לפ"ז שיסוד העגל ויצירתו היה חוסר הבטחון. ונבין בזה דברי הנביא יחזקאל [כ' פי"ג] שאמר: וימרו בי בית ישראל במדבר גו' ואת שבתותי חללו מאד ואמר לשפך חמתי עליהם במדבר לכלותם: ואעשה למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר הוצאתים לעיניהם. ולכאורה היכן מצינו שחפץ המקום לכלותם בשביל חילול השבת, והלוא לא מצינו חלול שבת אלא במן ובמקושש, ולא מצינו שחפץ המקום לכלותם אלא בעגל ובמרגלים, אבל חלול שבת לא מצינו בהם 17. אבל לפמש"כ ניחא שפיר, דהרי כבר ביארתי כמה פעמים בספר זה 18 דעיקר נסיון השבת הוא הבטחון, ומהאי טעמא בשבת ראשונה כשהיו במרה הראה להם השי"ת שעי" עץ מר נהפכים המים למתוקים, וגם לכן ענה משה לאוכלי המן "אכלוהו היום", והיינו שעליהם לאכול המן מיד כי זהו עיקר השבת להראות שיהיה לבו בטוח בהנהגת השי"ת, ומכיון שעיקר חטא העגל היה החסרון במדת הבטחון, וכן היה חטא המרגלים ג"כ מצד חוסר בטחון וכמו שארז"ל: כי חזק הוא ממנו כביכול וכו', ולכן מכיון ששכשלו ביסוד הבטחון הרי נכשלו בחילול שבת, וכמאמר הנביא יחזקאל, ודו"ק. וע"ע להלן בפסוק י"ט

2. אמת ליעקב שמות פרשת פקודי פרק לח פסוק כא

אלה פקודי המשכן משכן העדות (כא)

פירש"י וז"ל: המשכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהם של ישראל: משכן העדות עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל שהרי השרה שכונתו עליהם עכ"ל. ואין לו ביאור לכאורה, וכי משכן הוא זה החורבן? ואיך הוא? הויתור על העגל?

והנ"ל, דבאמת אם הא' ירד מנכסיו רואים אנחנו שהוא מוכר חלק א' מחפציו, שהוא, כעני עתה, אין צריך הוא למותריות, אבל ההכרחיות אינו מוכר אלא ממשכן. והנה כשבאים אנחנו לחשבון הכסף והזהב של נדבת המשכן בשעה שהיו עומדין עדיין במדבר ויודעין הם שיצטרכו עדיין למלחמה של ל"א מלכים, הלוא היה לכל א' לחשוב מי יודע איך תהיה המלחמה העתידה, ואיך נוכל להוציא כסף וזהב לענין שאינו מוכרח כל כך, ואם צריכין אנו למקום של השראת השכינה אפשר לבנות בית של נחשת ומיני חמר שונים אבל אינם יקרים כל כך, אבל מזה רואים אנחנו שהיה בדעתם בנין המשכן הכרחי. ומעתה מבינים אנחנו כי המקדשים לא נחרבו על מנת להבטל אלא כמשכון ניטל מידם, דישראל יודעים כי להסתלק לגמרי מביהמ"ק אי אפשר. וזהו ג"כ הויתור על העגל, דנחזי אן: הלוא עיקר סיבת חטא העגל היתה מפני שהם ראו מטתו של משה, ומפני גודל הפחד להשאר בלא מנהיג כשהם עומדים במקום ציה וצלמות במדבר הגדול והנורא הזה, לפיכך נכשלו בו, אבל עתה כאשר הביעו גודל בטחונם בד' מעתה אזל ליה החטא, ודו"ק

(כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל-הַנָּשִׁים כָּל־כֶּלֶי זָהָב וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הֵגִיף תְּנוּפֶת זָהָב לִיקָן:

4 מאמרי פחד יצחק

מאמר סז

א. באים אנו להוציא מגישה מוטעית כלפי תוכנה של מדת חסידות, של עבודות דלפנים משורת הדין. רגילים אנו לתפוס שהם מעשה של פרישות ופרומקייט גרידא. אבל אין זה אלא טעות.

ב. ונסביר את המדה מתוך עיון בדברי שמעון הצדיק שאמר שמעולם לא אכל מאשם נזיר טמא¹ ופירשו הטעם משום שהיה חושש שמא התחרט הנזיר, ויהיה כאוכל חולין בעזרה. ופירש הר"ן לאו דוקא. שהרי אין שום ספק שלהלכה לא תחשב אכילה זו כאכילת חולין. שקרבן זה של אשם נזיר טמא נוהג בו כל דיני קרבנות, מעילה וכו', אפילו אם היה מתחרט. ואם כן מה שנאמר שהיה חושש שיהיה "כאוכל חולין בעזרה" אינו בדוקא.

ג. אבל ברצוננו לבאר, שמה שהיה נמנע שמעון הצדיק מאכילת אותו אשם מחשש של "כאכילת חולין" לא היה בגדר פרישות יתירה גרידא, אלא שמגודת תפיסתו של שמעון הצדיק, במדרגתו הוא, באמת היה הדבר נחשב כחולין. מצד המציאות בהלכה, בפועל ממש, בודאי שאין כאן חשבון של חולין, אבל מרוממות הפרספקטיבה שלו, נשקפת אכילה של קרבן נזיר שהתחרט כמעשה חולין. ואם כן, נמת תפיסה אחרת יש כאן בהנהגת החסידות שלו, ולא רק מעשה פרישה.

ד. ואותו יסוד נשקף לנו ביותר ברירות מסוף מסכת מכות² שנתפרש "ודובר אמת בלבבו"³ על רב ספרא, שאם החליט בלבו על מחיר למכור חפץ, לא היה מקבל מקונה מחיר יותר גבוה. ורגילים אנו לתפוס בזה הנהגה של הפלגה במדת האמת, שאף על פי שלא הוציא ההחלטה בפה, מכל מקום היה מתנהג על פי החלטת לבו. שאם היה מבטא את ההחלטה ממש, הלוא דרישה על מחיר יותר גבוה היתה מהוה מעשה של שקר. ואילו הוא, במדת חסידותו, התנהג כך אפילו אם ההחלטה נשארה אצלו גרידא. אלא שמדברי המהרש"א שם חזינן שאין זה הענין כאן. שהרי הביא שם "אף להדיוט היה מקיים מחשבתו כדין הקדש דקנה במחשבה כדכתיב 'כל נדיב לבי'". והוא מבואר שהקדיש דבורו כאילו הם לשמים ועשה החול קודש. וכענין זה אכלו החסידים חוליהן על טהרת הקודש וכו'". הרי לך שההפלגה וההדגשה בכאן היא לא על מדת ה"אמת" אלא על ה"בלבבו". שרב ספרא היה מתיחס למהלכי לבבו כאל הקדש. שבהקדש יש validity (תוקף) גם למחשבה עצמה. ומצד רמתו הוא, ומצד תפיסתו, באמת מתחשב עם לבבו כמו שאדם אחר מתיחס אל מעשיו. ברמתו הוא, היה למחשבות שלו reality of (מציאות של) מעשים. ומתפיסה זו נבעו מעשי חסידותו.

ה. ובאמת תפיסה אחרת, ולא סתם פרומקייט, הוא המשמש יסוד למעשי פרישות או להנהגות של לפנים משורת הדין. והמהלך לעשות מחשבות מופשטות למציאות מוחשית וישות הוא יסוד בעבודה ובחיי קדושה. ולכך, מוצאים אנו בחג הפסח, שהוא התחלת שעת הקדושה בעולם, הנהגות הבנויות על חומרות, ועל לפנים משורת הדין, יותר מבשאר זמנים. והרי עצם הדין של ביטול חמץ מורה על זה, שהרי מדאורייתא מקיימים "תשביתו" בביטול בלב. והיינו שבתפיסה דקדושה שולטת חיות וממשות למחשבה כמו למעשה בפועל ממש.